

A woman wearing a vibrant pink, orange, and purple headscarf and a teal jacket is shown in profile, smiling and clapping her hands. In the background, another woman is visible, also smiling. The setting appears to be an indoor event or conference.

Samstarvsætlan Norðurlenska ráðharraráðsins fyri yrkislívið 2018-2021

Norðurlenska
Ráðharraráðið

Samstarvsætlan Norðurlenska ráðharraráðsins fyrir yrkislívið 2018-2021

ANP 2018:715

ISBN 978-92-893-5469-1 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5470-7 (PDF)

ISBN 978-92-893-5471-4 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2018-715>

© Norðurlenska ráðharraráðið 2018

Sniðgáva: Gitte Wejnold

Kápu mynd: Unsplash.com

Prent: Rosendahls

Printed in Denmark

Norðurlenska samstarvið

Norðurlenska samstarvið er eitt tað víðfevndasta økissamstarvið í heiminum. Samstarvið fevnir um Danmark, Finnland, Ísland, Noreg og Svøríki og Føroyar, Grønland og Áland.

Norðurlenska samstarvið er politiskt, búskaparliga og mentanarliga kjølfest, og tað er týðandi partur í evropiskum og altjóða samstarvi. Norðurlenski felagsskapurin virkar fyri sterkum Norðurlondum í einum sterkum Evropa.

Norðurlenska samstarvið vil styrkja áhugamálar og virði hjá Norðurlondum á øllum økjum í einum altjóðagjærdum umheimi. Felags virði landanna millum eru við til at styrkja støðu Norðurlanda sum eitt av heimsins mest nýhugsandi og kappingarførastu økjum.

Norðurlenska ráðharraráðið

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Tak niður norðurlenskar útgávur: www.norden.org/nordpub

**Samstarvsætlan
Norðurlenska
ráðharraráðsins fyri
yrkislívið 2018-2021**

Innihald

Um samstarvsætlan Norðurlenska ráðharraráðsins	6
Um samstarvsætlanina fyri yrkislívið	7
Átaksøki	8
Átaksøki 1	9
Átaksøki 2	11
Átaksøki 3	12
Átaksøki 4	14
Samstarv við ES og aðrar altjóða leikarar	17
Samskipan á økinum	18
Lærði háskúlin fyri arbeiðsumhvørvi – NIVA	20
Samstarvsætlanin framd í verki	22

Um samstarvsætlan Norðurlenska ráðharraráðsins

Samstarvsætlan Norðurlenska ráðharraráðsins fyri Yrkislív (MR-A) lýsir tær týðningarmestu politisku avbjóðingarnar og raðfestingarnar á økinum fyri tíðarskeiðið 2018-2021. Endamálið við samstarvsætlanini er at áseta ta politisku kósina fyri formliga norðurlenska stjórnarsamstarvið. Ætlanin gevur eina heildarlýsing av økjum, har farast kann undir ítækilig átøk og verkætlanir. Samstarvið um yrkislívið fevnir um Norðurlond, íroknað Føroyar, Grønland og Áland, og viðger yrkislívið, arbeiðsmarknaðarøkið og arbeiðsumhvørvis- og arbeiðsrættarøkið.

Samstarvsætlanin hevur stýrandi virknað á økinum og skal fylgjast saman við øðrum skipanarskjølum í norðurlenska samstarvinum. Samstarvsætlanin stuðlar sjónarmiðinum hjá norðurlensku forsætisráðharrunum í 2016 um at gera Norðurlond til mest samansjóðaða økið í heiminum og visjónini hjá norðurlensku ráðharrunum, „Saman standa vit sterkari“, sum varð samtykt í 2014. Fjøláttaðu virkisskráirnar hjá Norðurlenska ráðharraráðnum – viðvíkjandi javnstøðu, burðardyggari menning, børnum og ungum,

samansjóðing og førleikatarni – skulu eisini setast inn í ætlanina.

Í 2016 gjørði fyrrverandi danski ráðharrin og ES-kommiserurin Poul Nielson eina gjølliga kanning av yrkislívinum vegna MR-A. Úrslitini frá kanningini vórðu savnað í frágreiðing við heitinum „Yrkislív í Norðurlondum – avbjóðingar og uppskot“, sum varð viðgjørð á fundi hjá MR-A í november 2016. Evnini, greiningarnar og uppskotini í frágreiðingini umframt niðurstøðurnar frá fundinum hjá MR-A eru ein týðandi partur av grundarlagnum fyri hesa samstarvsætlan.

Í sambandi við felags avbjóðingar leggur samstarvið innan yrkislívið stóran dent á at kanna, greina og samskifta um tiltøk, úrslit og royndir, sum kunnu vera lík ella ólík í ymsu Norðurlondunum. Samstarvið kann veita íblástur til at menna innlendis politikk í teimum einstøku londunum, men eisini umstøður til at samskipa sjónarmið í málum, har londini kunnu rækka betri úrslitum í felag enn hvør sær treytað av, at ein slík samskipan er viðkomandi og *Norðurlondum at gagni*.

UM SAMSTARVSÆTLANINA FYRI YRKISLÍVIÐ

Yrkislívið hevur ein avgerandi leiklut í menningini av norðurlendsku vælferðarsamfeløgnum, í vinnulívinum og fyri hvønn einstakan. Felags arbeiðsmarknaðurin er ein hornasteinur í norðurlenska samstarvinum. Ein stór og væl útbúgvin arbeiðsmegi er týðningarmesta tilfeingi okkara, sum leggur lunnar undir ein kappingarføran norðurlenskan arbeiðsmarknað eins og menningina av norðurlendsku vælferðarsamfeløgnum. Norðurlond skara framúr í altjóða høpi, tí bæði kvinnur og menn eru væl útbúgvin.

Á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum standa tó nógvar broytingar fyri durum sum avleiðing til dømis av broytingum í fólkasamansetingini, øktari altjóðagerð, tøkni og altjóða kapping. Skjóta tækniliga menningin hevur avleiðingar fyri eftirspurning, førleikakrøv, skipan og innihald í yrkislívinum. Við menningini koma nógvir nýggir móguleikar, men stórar avbjóðingar kunnu eisini fylgja við.

Samstarvsætlanin fyri yrkislívið 2018-2021 vísir á mangar týðandi avbjóðingar á økinum og lýsir, hvønn leiklut norðurlenska samstarvið kann hava, tá ið tikið verður við hesum avbjóðingum. Samstarvsætlanin orðar umráðandi fortreytir fyri norðurlenska samstarvinum um yrkislívið. Ætlanin lýsir mál og greiðsluevni, ið fáa avgerandi leiklut fyri samskipti og ráðgeving landanna millum, og sum verða

grundarlagið fyri samskipan av vitan og royndum í fyra-áraskeiðnum.

Einstøku stjórnirnar í Norðurlondum arbeiða allar miðvíst við at skapa eitt vælvirkandi yrkislív og ein burðardyggan vøkstur og arbeiði. Gjøgnum norðurlenska samstarvið fáa stjórnirnar hentar upplýsingar og íblástur til hetta arbeiðið.

Undir ætlanarskeiðnum fer samstarvið um yrkislívið at leggja størstan dent á hesi átaksøki:

- Fáa betri samsvar millum útboð og eftirspurning av skikkaðari arbeiðsmegi umframt at økja um luttøkuna á arbeiðsmarknaðinum, serliga hjá fólki í vandabólkum.
- Skapa gott arbeiðsumhvørvi fyri bæði kvinnur og menn til dømis við at fyrirbyggja arbeiðsskaða og -sjúku og við at beina fyri vánaligum arbeiðskorum.
- Tryggja eina góða javnvág millum starvsfólkavernd og smidleika umframt at verja tann trítáttaða norðurlenska arbeiðsfrymilin.
- Fáa betri samansjóðing, somu móguleikar og frælsi at reika á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum.

Samstarvsætlanin varð samtykt hin 28. november 2017. Hon fær gildi 1. januar 2018 og er í gildi til ársenda 2021.

Átaksøki

Samstarvið um yrkislívið fer í núverandi fýra-áraskeiði at raðfesta langtíðar avbjóðingar og møguleikar, ið standa fyri durum á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum. Summar av avbjóðingunum, ið standa fyri framman, eru avleiðingar av altjóðagerðini á arbeiðsmarknaðinum, talgildingini, vaksandi býtisbúskapinum og teirri ávirkan, tey hava á starvssetanarhættir, skipan av fakfeløgum og arbeiðskor. Sjálvvirkandi maskinur og robottar hava við sær, at arbeiðspláss hvørva ella broytast. Í miðdeplinum eru avbjóðingar, ið standast av breiðkandi gjáum, láglønarkapping og øktari afturúrsligling umframt avbjóðingar í sambandi við atgongd til førleikamening og hægrí lesnað gjøgnum alt arbeiðslívið. Í sambandi við luttøku á arbeiðsmarknaðinum er framvegis tørvur á at geva fólki í vandabólkum serligan ans, og áhaldandi tilflytingin til Evropa krevur eisini munagóða samansjóðing. Millum avbjóðingarnar hjá Norðurlondum er at fáa ein fjølbroyttari luttakaraskara av tilflytarum á arbeiðsmarknaðin. Eldra ættarliðið heldur seg alsamt longur framat á arbeiðsmarknaðinum, men tað er samstundis ein avbjóðing at tryggja eitt nøktandi útboð av arbeiðsmegi

umframt at nøkta vaksandi tørvinn á vælferðartænastum í Norðurlondum. Hetta er serliga galdandi á økjum, har fólkið í arbeiðsførum aldri fækkast.

Norðurlenska samstarvið leggur dent á langtíðaravbjóðingar. Samstarvið hevur tó eisini ávíst rúm fyri hissini avbjóðingum, ið kunnu standast av príslagsbroytingum og øðrum, ið ilt er at spáa um, men sum kann koma fyri hetta skeiðið.

Tær avbjóðingar og tey broytingarrák, ið eru í væntu, eru á mangan hátt samantvinnað og tí torfør at býta sundur í ítøkilig øki. Samanumtikið kann sigast, at norðurlenski arbeiðsmarknaðurin er komin í eina støðu, sum kann hava stóra ávirkan á framtíðar yrkislív og samfelag. Tískil kann tað vera ein fyrimunur at taka við hesum avbjóðingum ígjøgnum norðurlenska samstarvið. Framhaldsviðgerð og samstarv við víðari og betur samansjóðaðum frágreiðingum, hagtølum og nútímans forsøgnum kunnu vera íkast til hetta arbeiðið saman við áhaldandi samskifti um royndir, fakligt og politiskt orðaskifti og sínámillum læring í Norðurlondum.

ÁTAKSØKI 1

Fáa betri samsvar millum útboð og eftirspurning av skikkaðari arbeiðsmegi umframt at økja um luttøkuna á arbeiðsmarknaðinum, serliga hjá fólki í vandabólkum.

Ein av fremstu raðfestingunum í samstarvinum innan yrkislívið og arbeiðsmarknaðarøkið er at fáa so stóra luttøku á arbeiðsmarknaðinum sum gjørligt av bæði kvinnum og monnum umframt at fáa fólkin, ið støðugt standa uttan fyri arbeiðsmarknaðin, at vera so fá sum gjørligt.

Týðandi mál innan yrkislívið og arbeiðsmarknaðarøkið:

Økja um luttøkuna á arbeiðsmarknaðinum, serliga hjá fólki í vandabólkum. Hetta krevur, at dentur verður lagdur á eina skjótari og munabetri samansjóðing av til dømis ungum, langtíðartøkum, eldra ættarliðnum og tilflytarum á arbeiðsmarknaðinum. Harumframt verður dentur lagdur á at minka um sjúkrafráveru hjá starvsfólki og at økja um luttøkuna hjá fólki við skerdum arbeiðsfæri og færleikatarni. Neiliga gongdin innan sálarheilsu, serliga hjá ungum, er ørkymlandí og krevur ans.

Tað er umráðandi at tryggja, at tey, ið fáa eitt starv, megna at varðveita tað, og at eldra ættarliðið verður verandi á arbeiðsmarknaðinum so leingi sum gjørligt. Luttøkan á arbeiðsmarknaðinum skal eisini økjast soleiðis, at tey, ið arbeiða parttíð og vilja arbeiða meira, skulu fáa møguleika til tess. Fyri at rækka hesum máli er neyðugt við ráðfærslu og samstarvi við ymiskar viðkomandi leikarar á arbeiðsmarknaðinum.

Fáa betri samsvar millum útboð og eftirspurning av arbeiðsmegi.

Dentur verður lagdur á at greiða, hvussu betri samsvar kann fáast á arbeiðsmarknaðinum við tí endamáli at beina fyri fløskuhálsum og tryggja betri gagnnýtslu av arbeiðstilfeinginum. At arbeiðstakarar finna rætta arbeiðsgevara og øvugt er treytað av, at arbeiðsloysisskipanin hevur gott innlit í tørvin á arbeiðsmarknaðinum og samband við bæði arbeiðstakara og arbeiðsgevara. Tað er framvegis ein fyrimunur at hava góðkenda útbúgving og viðkomandi færleikar. Somuleiðis er tað gott at vera fakliga smidligur og landafrøðiliga óheftur, og harumframt verður væntað, at hvør einstakur er iðin og kýtir seg.

Dentur verður lagdur á at **basa arbeiðsloysi**, økja um yrkismøguleikar og

forða langtíðar atvika. Ungdómar, tilflytarar og fólk við avmarkaðum formligum færleikum eru dæmi um samfelagsbólkar í serligum vanda fyrri at gerast atvika. Fólk við færleikatarni, ið elvir til skerðar atvika, enda ofta atvika, hóast tey fevin vilja sleppa til atvika. Sjóneykan verður sett á færleikatarn, ið forðar hesum bólki at vera við í yrkislívinum, og á munagóð tiltøk at fáa fleiri teirra til atvika. Í hesum sambandi er eisni umráðandi at kanna, hvussu forðingar á atvika kunnu skerjast og møguleikar økjast, hvussu áhugi fyrri atvika kann skapast, og hvussu ein góð javnvág millum atvika, inntøku

og vælferðartænastur kann røkkast í Norðurlondum.

Stuðla færleikamenning, ið er lagað eftir tøvnum á atvika. Dentur skal leggjast á, hvussu vit á besta hátt mega færleikamenna atvika til tess at nøkta vaksandi tøvnum á umlegging umframt at tryggja, at færleikar hjá atvika verða mentir so hvørt, sum atvika krevur tað. Tørvurin á færleikamenning er serliga stórur hjá fólkum við ongari hægri formligari útbúgving og við avmarkaðum grundleggjandi færleikum og hjá fólkum við færleikum, ið ikki samsvara við tøvnum á atvika. Hesir bólkar eru

serliga viðkvæmir, tá ið broytingar og umleggingar verða gjørdar í yrkinum, til dømis í sambandi við tækniliga menning. Útbúgvingarskipanin má eisini verða tillagað til at veita hægri grundleggjandi útbúgving og tryggja, at serliga ungdómurin fær nøktandi skúlagongd. Samstundis noyðast flest vaksin at menna sínar førleikar javnan fyri at fylgja við skiftandi krøvum á arbeiðsmarknaðinum – uttan mun til aldur, kyn og útbúgving. Tí er neyðugt at seta sjóneykuna á lívslanga læru, læru í yrkislívinum og starvinum og á móguleikarnar fyri eftirútbúgvingum.

ÁTAKSØKI 2

Skapa gott arbeiðsumhvørvi fyri bæði kvinnur og menn til dømis við at fyribyrgja arbeiðsskaða og -sjúku og við at beina fyri vánaligum arbeiðskorum.

Týðandi mál á **arbeiðsumhvørvisøkinum:**

Virka skipað og miðvíst fyri góðum arbeiðsumhvørvi. Við broytingum í fólkasamansetingini og vaksandi tørvi á arbeiðsmegi er neyðugt at leggja dent á fyribyrgjandi arbeiði í arbeiðsumhvørvinum hjá virkjum og fyrítøkum. Eitt skipað og miðvíst arbeiði í nærumhvørvinum við støði í virksemi

og framleiðslu hjá einstøkum virkjum, ið slóðar fyri einum arbeiðsumhvørvi, har starvsfólk fáa arbeið skjótt og væl uttan vanda fyri skaða og sjúku, er avgerandi, um sjúkrafrávera skal minka, yrkislívið leingjast og luttøkan í yrkislívinum hjá fólki í vandabólkum økjast. Tað er umráðandi at betra um móguleikarnar hjá barnafamiljum og støkum at finna störv við betri javnvág viðvíkjandi privatlívinum umframt at stuðla eldra ættarliðnum at verða verandi longur á arbeiðsmarknaðinum. Til tess at rækka hesum málum er tørstur á meiri vitan um neyðugar stuðulskipanir og eftirkanningar á einstøku arbeiðsplássunum og einstøka arbeiðsumhvørvinum. Stórir munur er á arbeiðsháttum hjá ymsu virkjunum, og tí er óivað pláss fyri ábótum á økinum. Ein betri fatan av, hvussu umhvørvið ávirkar arbeiðsavrik, og hvørji átøk best kunnu minka um sjúkrafráveru og fyriritíðareftirløn, er av størsta týðningi.

Virka fyri einum góðum kropsligum og sálarligum arbeiðsumhvørvi. Dentur skal leggjast á at kanna, hvussu hvørt einstakt starvsfólk best fær varðveitt styrki og heilsu, og hvussu eitt gott og burðardygt arbeiðsumhvørvi kann tryggjast øllum starvsfólkum alla teirra yrkisleið. Sjóneykan verður sett á stóru avbjóðingarnar, ið til dømis

síggjast í hagtlunum um sjúkrafráveru og fyririðareftirløn, har vødda- og beinagrindssjúkur umframt sálarligir og sosialir trupulleikar eru stóru syndararnir. Harumframt skal sjóneykan eisini verða sett á vandabólkar, til dømis ungdóm og eldra ættarliðið, minnilutabólkar og fólk við skerdum arbeidsfærleikum umframt serliga krevjandi yrki og vinnugreinar. Arbeidsumhvørvisætlanin hjá ES verður eisini nýtt til at leggja stæðið undir norðurlenska samstarvið á hesum økinum.

Beina fyri ússaligum arbeidskorum og lønarmismuni. Dentur skal leggjast á at kanna, hvussu Norðurlond kunnu gerast ein dragandi arbeidsmarknaður við høgum færleikastæði og góðum arbeidskorum og -umhvøvi, sum kann lokka ta útlensku arbeidsmegina, sum vit ynskja okkum, higar. Samstundis verður áherðsla lægd á at fyrirbyggja, at økt innflutt arbeidsmegi og lágglønarbrotur førir til ússalig arbeidskor, lønar- og annan mismun á norðurlenska arbeidsmarknaðinum. Á hesum økinum er nógv tilfar, ið kann verða býtt landanna millum bæði av upplýsingum og royndum viðvíkjandi munadyggum fyrirbyggjandi átøkum og amboðum at steðga lógarbrotum, og eitt víðkað samstarv millum viðkomandi

norðurlensku myndugleikarnar er vert at hugsa um í hesum máli.

Framhaldandi menning av arbeidsumhvørvisætlanum og -eftirliti.

Dentur skal leggjast á sínámillum umbýti av royndum og vitan um munadyggar arbeidsumhvørvisætlanir og eftirlitshættir, herímillum arbeidsumhvørvisætlanina og aðrar viðkomandi raðfestingar hjá ES. Ein týðandi partur av arbeidinum er málið at fáa meiri ítækiliga og gagnliga granskingargrunndaða vitan um, hvørjar arbeidsumhvørvisætlanir og hvørjir eftirlitshættir hava jaliga ávirkan og geva úrslit á virkjunum.

ÁTAKSØKI 3

Tryggja eina góða javnvág millum starvsfólkavernd og smidleika umframt at verja tann trítáttaða norðurlenska arbeidsfrymilin.

Arbeidsumhvøvis- og arbeidrsættarøkið eru tætt knýtt hvørt at øðrum, og tí er umráðandi at hyggja at málunum undir átaksøki 2 og 3 saman. Týðandi mál, ið kunnu betra **arbeidrsættarøkið**, eru:

Tryggja eina góða javnvág millum starvsfólkavernd og smidleika í yrkislívinum. Framtíðar yrkislív bjóða nýggjar arbeiðshættir og nýggjar arbeiðsuppgávur. Nýggju hættirnir at skipa yrkislívið fara at ávirka arbeiðsrættarligu starvssetanarhættirnar og viðurskiftini, og tí verður umráðandi at tryggja, at hetta ikki fær neiligar fylgjur fyri tann einstaka, fyri virki ella fyri samfelagsbúskapin. Nýggj orka skal leggjast í at menna skipanir, ið kunnu tryggja eina javnvág millum arbeiðstakaravernd og smidleika í yrkislívinum.

Tryggja skipaðar umstøður á arbeiðsmarknaðinum. Dentur skal leggjast á at varðveita og menna eitt dygdargott yrkislív í Norðurlondum og at samstarva við ymsu partarnar á arbeiðsmarknaðinum um at fyrirbyggja lønar- og annan mismun og gráan búskap.

Tillaga og menna norðurlenska arbeiðsfrymilin. Trítáttaði arbeiðsfrymilin er lívæðrin í Norðurlondum. Tí verður raðfest at greina, hvussu frymilin kann verjast og mennast gjøgnum norðurlenska samstarvið við at býta um vitan og annað samskifti til dømis við sambandinum við ES og

aðrar viðkomandi pallar. Harumframt er málið at tryggja kappingarføri og burðardygd í hesum frymli mótvegis øðrum arbeiðsfrymlum. Skipan av fakfeløgum umframt støða og styrki hjá ymsu þørtunum á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum hava eisini sín týðandi leiklut her.

ÁTAKSØKI 4

Fáa betri samansjóðing, eins møguleikar og frælsi at reika á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum.

Týðandi fjøltáttað mál á hesum øki:

Tryggja samansjóðing fyri tilflytarar. Ígjøgnum samstarvsætlanarskeiðið skal serligur dentur leggjast á tiltøk, ið tryggja støðugt arbeiði, tí virkni er ein av grundleggjandi fortreytunum fyri einari væleydnaðari samansjóðing, eins og tað er ein týðningarmikil liður í at tryggja burðardygd í vælferðarskipanunum. Tørvur er á at tryggja eina skjóta og lætta leið inn í yrkislívið. Ein munagóður samansjóðingarpolitikkur krevur alt frá, at tilflytarar eru við í tiltøkum, ið veita teimum førleikar at finna seg til rættis á arbeiðsmarknaðinum og í samfelagnum, til samskifti við ymsku partarnar á

arbeiðsmarknaðinum og sjálvbodnar felagsskapir umframt samstarv millum tað almenna og privata. Eisini er umráðandi fyri samansjóðingina hjá børnum og ungum, at bæði foreldrini eru við í yrkislívnum.

Virka fyri javnviðgerð og javnstøðu í yrkislívnum. Samstarvið um yrkislívið skal fremja javnviðgerð við atliti at kyni, uppruna, førleikatarni o.s.fr. umframt at fyribygja sundurbýttum arbeiðsmarknaðum. Her kemur javnvágin millum yrkislív og privatlív í miðdepilin. Í hesum sambandi er eisini umráðandi at betra um móguleikarnar hjá tilfluttum kvinnum at koma á arbeiðsmarknaðin og at seta tiltøk í verk, ið gera tað lættari at samskipa arbeiði, útbúgving og familju. Samstarvið um yrkislívið fer harumframt at virka ímóti mismuni vegna aldur, kyn, uppruna, tjóðskap o.s.fr.

Frælsi at reika umframt at minka og fyribygja marknaforðingum í Norðurlondum. Fríi norðurlandski arbeiðsmarknaðurin hevur virkað væl í meir enn 60 ár, og tað er umráðandi at varðveita og menna hann frameftir. Arbeiðið á hesum økinum leggur áherðslu á støðugt at betra móguleikarnar at reika frítt á norðurlandska arbeiðsmarknaðinum við at skerja verandi marknaforðingar og fyribygja, at nýggjar stinga seg upp. Hetta arbeiðið verður gjørt við atliti at ES og teimum kørmum, ið ES hevur sett. Tað er umráðandi at undirstrika tann týðning, ið fría reikingin hevur, serliga fyri fáament øki og teirra avbjóðingar, sum til dømis standast av ójavnvág í førleikatørvi.

MYND: NORDEN.ORG, YADID LEVY

MYND: NORDEN.ORG, JOHANNES JANSSON

Samstarv við ES og aðrar altjóða leikarar

Økið fer áhaldandi at virka fyrri at styrkja samstarvið við ES og fylgja við uppskotum, ið koma frá Evropa-kommissjónini. ES-málsøki, ið eru viðkomandi fyrri Norðurlond sum heild, verða viðgjørð so hvørt á fundum í ráðharraráðnum, tænastráðgjafnevndini og øðrum nevndum. Ein týðandi partur av hesum arbeiðinum er at skerja verandi marknaforðingar so nógv, sum til ber og at fyrribyrgja, at nýggjar stinga seg upp.

Serliga er tað Arbeiðsráðgjafnevndin, ið tekur sær av ES-málsøkjum, og hon fylgir við bæði tíðliga í lóggávuskeiðnum, undir viðgerðunum, og tá ið ES-lógir verða samtyktar, umframt við avgerðum hjá ES-dómstólinum og øðrum líknandi málum. Harumframt hevur Tænastráðgjafnevndin fyrri Yrkislívið (EK-A) biðið norðurlenska almannatryggingarbólkin um at fylgja gongdini á omanfyrri nevndu økjum fyrri at fyrribyrgja, at nýggjar marknaforðingar stinga seg upp.

ES-kunningarbólkurin fyrri Norðurlond, Baltalond og Póland fylgir arbeiðinum hjá ES viðvíkjandi yrkispolitikki.

Umframt ES eru mangir aðrir altjóða leikarar, ið hava týðning fyrri norðurlenska samstarvið um yrkislívið. Altjóða yrkisfelagsskapurin (ILO) er yrkisfelag hjá ST fyrri yrkis- og arbeiðsumhvørvi. Tað er umráðandi, at samstarvsætlanin fyrri yrkislívið til dømis leggur fyrri við at fylgja og ávirka arbeiðið, ið verður gjørt við Future of Work, sum er partur av 100-áraháttíðarhaldinum hjá ILO í 2019. Til hetta háttíðarhald verður høvi hjá Norðurlondum, Íroknað Føroyum, Grønlandi og Álandi, at vera við og vísa á norðurlensk sjónarmið og royndir viðvíkjandi framtíðar útlitum fyrri yrkislívið, og hetta fer eisini at leggja lunnar undir framhaldandi samstarv.

Felagsskapurin fyrri Búskaparligt Samstarv og Menning (OECD) leggur stóran dent á tiltøk, ið skapa vøkstur og arbeiði. Yrkisvitanin og greiningarnar hjá OECD av málsøkjum, ið viðvíkja arbeiðsmarknaðinum, kunnu vera ískoyti til norðurlenska samstarvið um yrkislívið.

Til ávís viðkomandi høvi verða umboð fyrri til dømis ES, OECD og ILO boðin við til fundir, ráðstevnur o.a.

Samskipan á økinum

Norðurlenska ráðharraráðið fyri Yrkislívið (MR-A) hevur yvirskipaðu ábyrgdina av norðurlenska samstarvinum um yrkislívið og verður ein týðningarmikil pallur fyri norðurlensku ráðharrarnar í yrkis-, arbeidsrættar- og arbeidsumhvørvismálum at kjakast á, kunna um royndir og samskipta um, hvussu takast skal ímóti felags avbjóðingum á økinum.

Samstarvið verður samskipað av Norðurlensku tænaðstovnannevndini fyri Yrkislívið (EK-A), sum ásetur leiðreglur fyri og býtið av fíggjarjáttanini hjá MR-A. Ein smidligur bygnaður er avgerandi fyri, at norðurlenska samstarvið um yrkislívið kann fara undir og fylgja við í viðkomandi málum. EK-A hevur sett trýggjar fastar nevndir – Arbeidsmarknaðarnevndina, Arbeidsumhvørvisnevndina og Arbeidsrættarnevndina – og setur síðani ad-hoc nevndir eftir tørvi. Umframt nevndirnar fevnir samstarvið um ES-kunningarbólkinn fyri Norðurlond, Baltalond og Póland, hvørs høvuðsendamál er at viðgera arbeidsmarknaðarpolitikkin, yrkislóggávu og arbeidsumhvørvismál hjá ES.

Nevndirnar og arbeidsbólkarnir hava ein týðandi leiklut í sambandi við vitanar-

og royndarumbýtið landanna millum á teirra avvarandi ábyrgdarøkjum. Harumframt geva tey eisini sítt íkast til MR-A og EK-A.

Norðurlenski lærdi háskúlin fyri arbeidsumhvørvum (NIVA) í Helsingfors tekur eisini lut í norðurlenska samstarvinum fyri yrkislívið, sí síðu 20. Harumframt fíggjar MR-A partvíst Nordjobb, sum hjálpir norðurlenskum ungdómi, ið hevur hug at starvast í einum øðrum norðurlandi enn sínum heimlandi (www.nordjobb.net). MR-A fíggjar eisini eitt kunningarátak um norðurlenska yrkislívið á skandinaviskum og enskum (www.arbejdslevinorden.org).

Harumframt skapar formliga samstarvið týðningarmikil netverk millum norðurlenskar myndugleikar í yrkislívinum, sum londini kunnu fáa stóran og ítækiligan ágóða av. Viðmerkjast skal, at eitt víðfevnt óformligt norðurlenskt samstarv, sum í nógvum førum hevur nógv ár á baki, eisini blómar innanhýsis í Norðurlenska ráðharraráðnum við síðuna av tí formliga samstarvinum.

MYND: NORDEN.ORG, JOHANNES JANSSON

MYND: NORDEN.ORG, JOHANNES JANSSON

Lærði háskúlin fyrir arbeiðsumhvørvi – NIVA

Norðurlendski lærði háskúlin fyrir arbeiðsumhvørvi (NIVA) er ein norðurlendskur skúli, ið virkar undir norðurlenska samstarvinum hjá Norðurlenska ráðharraráðnum (www.niva.org). Arbeiðið hjá NIVA tekur støði í heimild, ið verður ásett av EK-A.

Høvuðsuppgávan hjá NIVA er at veita umstøður fyri, at vitan um arbeiðsheilsu og arbeiðsumhvørvi verður útbreidd. NIVA skal birta undir kjak um týðningarmikil nýskapandi arbeiðsumhvørvismál, sum kunnu betra yrkislívið í Norðurlondum. Harumframt skal NIVA skapa norðurlendskt meirvirði við at skipa fyri vísindaligum ráðstevnum, verksmiðjum og skeiðum á høgum fakligum støði –

serliga á økjum, har einstøkum londum vantar neyðuga fólkagrundarlagið.

Arbeiðsheilsu- og arbeiðsumhvørvismál fevna um eitt tvørfakligt øki, hvørs avbjóðingar broytast so hvørt sum yrkislívið broytist. Serstøku avbjóðingarnar, sum standa fyri durum komandi árinum, skulu endurspeglast í arbeiðinum hjá NIVA í tíðarskeiðinum fram til 2021. Tær telja til dømis: Støðugt vaksandi miðalaldur á arbeiðsføra fólkinum; sálarligar og sosialar vandar í yrkislívinum; menning av nýggjari tækni; munadygga fyriryrging av vanlukkum í yrkislívinum; framtíðar arbeiðshættir og teirra ávirkan á arbeiðsumstøðurnar.

MYND: NORDEN.ORG, MAGNUS FRÖDERBERG

MYND: NORDEN.ORG, YADID LEVY

Samstarvsætlanin framd í verki

Avbjóðingarnar og átaksøkini, ið verða nevnd í hesi samstarvsætlan, verða snúningsdepil fyri norðurlenska samstarvið um yrkislívið 2018-2021.

Samstarvsætlanin endurspeglar fíggjarkarmin hjá MR-A og fer at styrkja og leggja støðið undir arbeiðið hjá teimum trimum nevndunum og undir økið sum heild.

Á økinum verður serligur dentur lagdur á at varðveita eitt felags, miðvíst og tætt samskipti og sínámillum kunning, sum kann birta undir nýggja vitan og nýggj átøk. Samskipti skal vera millum fleiri partar, sum til dømis ymsu partarnar á arbeiðsmarknaðinum og granskingarbólkar umframt viðkomandi myndugleikar. Samstarvið kann til dømis geva íblástur til at menna innlendis politikk í einstøku londunum, men tað kann eisini vera ein grundvøllur fyri at samskipa sjónarmið so vítt, tað verður mett viðkomandi og gagnligt.

Samstarvsætlanin verður ítøkilig og sett í verk, serliga í sambandi við formansvirksemi og virkisætlanir hjá nevndunum. Tær føstu nevndirnar ráða yvir avmarkaðum verkætlanarpeningi, sum tær fyrst og fremst nýta til at menna vitanina um, hvussu royndir verða fluttar millum partarnar. Tað gera tær

til dømis við at skráseta og greina lík og ólík tiltøk í ymsu norðurlondunum umframt úrslitini frá teimum.

Verkætlanirnar verða liðir í at fremja samstarvsætlanina í verki.

Skipað verður fyri fleiri norðurlenskum ráðstevnum um viðkomandi evni á økinum. Ráðstevnur leggja grundarlag undir samskipti um vitan og royndir, skapa netverk og leggja upp til fundir og menningararbeiði.

Samskiptið verður í høvuðsheitum millum MR-A, EK-A, viðkomandi nevndir og skrivstovuna hjá Norðurlenska ráðharraráðnum umframt partarnar á arbeiðsmarknaðinum. Þertunum stendur í boði at geva sítt íkast til samstarvsætlanina, og teir verða aloftast eisini bodnir til trípartasamskipti um viðkomandi evni á økinum á árliga fundinum hjá MR-A. Aðrir leikarar umframt ráð og nevndir verða eisini boðin til viðkomandi tiltøk.

Harumframt fer økið væntandi at luttaka í átøkum tvørtur um málsøki, sum verða sett í verk av til dømis forsætisráðharrunum, MR-SAM ella Norðurlandaráðnum. Samstarvsætlanin samansjóðar alt sítt virki við ætlanina fyri burðardyggja menning hjá Norðurlenska ráðharraráðnum, og í

MIND IN ORDER.ORG, YADID LEVY

tann mun, tað er viðkomandi, tvinnar hon hetta saman við virkisskráir um javnstøðu, børn og ung, samansjóðing og færleikatarn, sum nevnt er á síðu 6. Økið samstarvar eisini við onnur øki undir Norðurlenska ráðharraráðnum, serliga Norðurlenska ráðharraráðið fyri Sosial-

og Heilsupolitikk (MR-S), Norðurlenska ráðharraráðið fyri Burðardyggan Vækstur (MR-Vækst) og Norðurlenska ráðharraráðið fyri Javnstøðu (MR-JÄM). Áðrenn henda samstarvsætlan fer úr gildi í 2021, verður ein eftirmeting gjørd av royndunum frá henni.

Norðurlenska ráðharraráðið
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

Felags arbeiðsmarknaðurin er ein hornasteinur í norðurlenska samstarvinum. Ein stór og væl útbúgvinn arbeiðsmegi er týðningarmesta tilfeingi okkara, sum leggur lunnar undir ein kappingarføran norðurlenskan arbeiðsmarknað og menningina av norðurlensku vælferðarsamfeløgnum.

Á norðurlenska arbeiðsmarknaðinum standa tó nógvar broytingar fyri durum sum avleiðing til dømis av broytingum í fólkasamansetingini, øktari altjóðagerð, tækniligari menning og altjóða kapping.

Samstarvsætlanin fyri yrkislívið 2018-2021 vísir á mangar av hesum týðandi avbjóðingunum á økinum og lýsir, hvønn leiklut norðurlenska samstarvið kann fáa, tá ið tikið verður við hesum avbjóðingum.